

Nr 117.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig; given Stockholms slott den 9 mars 1923.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

C. E. Svensson.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och socialdepartementen anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Svensson:

»Under punkten 26 av elfte huvudtiteln i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition *Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 94 häft. (Nr 117.)*

sition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till beredande av ersättning åt personer, vilka under arbete i statens tjänst eller å svenskt fartyg eller för oskadliggörande av minor drabbats av olycksfall, uppkomna i följd av förhållandena under världskriget, samt åt deras efterlevande beräkna ett extra förslagsanslag av 150,000 kronor.

Sedan ärendet numera undergått vederbörlig förberedande behandling, anhåller jag att ånyo få anmäla detsamma för Kungl. Maj:t.

*Kungl. Maj:ts
propositioner
nr:ns 34 och 35
till 1920 års
riksdag.*

I tvänne till 1920 års riksdag avlätna propositioner, nr:ns 34 och 35, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att bevilja understöd åt efterlevande dels till vissa vid kanonbåten Gunhilds förolyckande den 24 september 1918 omkomna, å kanonbåten tjänstgörande personer, dels ock till några likaledes vid marinen anställda, vid desarmering av en i Väster-vik ildfluten mina den 6 maj 1918 förolyckade personer. Dessa framställningar voro närmast motiverade av det förhållandet, att de, för vilka understöd ifrågasattes, icke kunde erhålla ersättning enligt gällande författningar. Med hänsyn till de särskilda omständigheter, under vilka ovan nämnda olyckshändelser inträffat, ansågos emellertid starka billighets-skäl tala för, att ersättning bereddes de omkomna efterlevande.

Ifrågavarande synpunkter biträdades av riksdagen, som tillerkände vederbörande understöd i enlighet med de gjorda framställningarna

*1920 års riks-
days skrivelse
nr 126.*

I sin till Kungl. Maj:t i ämnet avlätna skrivelse, nr 126, framhöll emellertid riksdagen, bland annat, att de belopp, som sålunda beviljats, måste anses vara synnerligen blygsamma och att framför allt enhetliga grunder saknats vid beloppens fastställande. De ersättningsfrågor, vilka uppkommit på grund av omständigheter, som stode i samband med världskriget, borde enligt riksdagens mening bedömas efter andra synpunkter än understödsfrågor i allmänhet och motiverade väl en utredning för avvägande av lämpliga grunder för understödets beräkande. En sådan utredning borde omfatta alla de fall, då under de tilläddalupna krigsåren någon person på grund av tjänstgöring eller eljest av intresse för allmänt väl drabbats av olycka, uppkommen i följd av krigsförhållandena. Enligt riksdagens förmenande borde utredningen verkställas efter närmare omprövning av Kungl. Maj:t.

*Marinförvalt-
ningens, riks-
försäkringsan-
staltens och
kommerskolle-
giets betän-
kande åren
17 januari
1922.*

I anledning av vad riksdagen sålunda uttalat har jämlikt Kungl. Maj:ts uppdrag utredning i det av riksdagen begärda syftet verkställt av marinförvaltningen, riks försäkringsanstalten och kommerskollegium, vilka ämbetsverk med betänkande den 17 januari 1922 till försvarsdepartementet ingivit ett förslag till förordning, åsyftande att av statsmedel bereda ersättning — huvudsakligen i form av livräntor — åt

personer, vilka under arbete i statens tjänst eller å svenskt fartyg eller för oskadliggörande av minor drabbats av olycksfall, uppkomna i följd av förhållandena under världskriget, samt åt deras efterlevande.

Sedan samtliga handlingarna i ärendet den 29 april 1922 överlämnats till handelsdepartementet, har, efter remiss, försäkringsrådet den 30 januari 1923 avgivit utlåtande över ämbetsverkens förslag; och har försäkringsrådet, under förklaring att nämnda förslag enligt rådets mening icke syntes böra bifallas i oförändrad form, därvid tillika överlämnat ett av rådet utarbetat nytt författningsförslag.

Innan jag ingår på en närmare redogörelse för den av ämbetsverken verkställda utredningen och innehållet i de båda författningsförslagen, tillåter jag mig i korthet erinra om de olika slag av ersättningar, vilka hittills tillerkänts personer, som drabbats av olycksfall, uppkomna i följd av förhållandena under världskriget, och deras efterlevande, ävensom om för grunderna för dessa ersättnings utgående.

Förutom de ersättningsbelopp, som på grund av bestämmelserna i allmän lag, sjölagen och 1901 års olycksfallsersättningslag tilläventyrs kunnat tillerkännas vederbörande vid olycksfall av nu ifrågakarande art, har ersättning i förekommande fall närmast kunnat utgå enligt förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, samt enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete och kungörelsen den 30 november 1917 (nr 832) angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av samma lag å arbetare, som användas till arbete för statens räkning. Vidare äro att märka de ersättningar, som utgått på grund av frivillig försäkring till fiskare och på grund av krigsförsäkring.

Hittills utgående ersättningar.

Ersättning enligt ovannämnda förordning den 18 juni 1909 tillkommer värnpliktig, volontär vid hären och den, som tillhör flottans eller kustartilleriets stammauskap, samt deras efterlevande.

Ersättning enligt 1909 års militärersättningsförordning.

Enligt förordningen utgår, om skadan medfört för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan, en årlig livränta, i förra fallet å 450 kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarar emot arbetsförmågans minskning, dock att livränta ej utgår i de fall, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel.

För den händelse skadan medfört döden, kan utgå — förutom begravningshjälp med 75 kronor — till änka, när äktenskapet slutits före den tidpunkt, då skadan uppkom, en årlig livränta av 180 kronor från

dödsfallet, så länge hon lever ogift, och till minderårigt barn, som fötts före sagda tidpunkt eller födes därefter i ett förut slutet äktenskap, en årlig livränta av 90 kronor från dödsfallet, till dess det uppnått 15 års ålder.

Om den avlidne icke efterlämnat änka eller barn men fader, moder eller minderåriga syskon, som varit av hans arbete för sitt uppehälle huvudsakligen beroende, utgives till fader eller moder eller, om bägge leva, till dem gemensamt en årlig livränta av 180 kronor från dödsfallet och till varje minderårigt syskon en årlig livränta av 90 kronor från dödsfallet, till dess det uppnått 15 års ålder. Beträffande livräntor till efterlevande är stadgat, att, om de sammanlagt överstiga 450 kronor, de skola, i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, till detta belopp nedsättas, så länge anledning till dylik nedsättning fortfar.

För åren 1918—1922 och första halvåret 1923 har riksdagen medgivit en höjning med 50 procent av de enligt förordningen utgående ersättningsbeloppen. Genom förordningen den 4 juni 1920 (nr 305) hava ersättningsbeloppen fördubblats. Då sistnämnda förhöjning emellertid endast har avseende å skador, som uppkommit efter ingången av år 1921, torde samma förhöjning i nu forevarande sammanhang praktiskt taget sakna betydelse.

Ersättning enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag.

De personalgrupper, som avses i 1909 års militärsättningsförordning, falla — med undantag av de värnpliktiga — jämväl under bestämmelserna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete samt kungörelsen den 30 november 1917 angående särskilda bestämmelser i fråga om tillämpning av nämnda lag å arbetare, som användas till arbete för statens räkning. Dessa författningar hava emellertid trätt i kraft först den 1 januari 1918, varför ersättning enligt samma författningar kunnat utgå endast i fråga om olycksfall, som inträffat efter 1918 års ingång. Då nämnda lag — med vissa undantag — är tillämplig på envar, som utför arbete för annans räkning mot en årsinkomst, understigande 5,000 kronor eller efter den 1 januari 1920 9,000 kronor, torde en avsevärd del av den personal, som under år 1918 eller senare drabbats av olycksfall under tjänstgöring å svenska handelsfartyg, hava erhållit ersättning enligt lagen.

Enligt berörda lag utgå livräntebeloppen i relation till den skadades eller avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock att enligt lagens ursprungliga lydelse högre arbetsförtjänst än 1,800 kronor icke finge tagas i beräkning vid ersättningsbeloppens bestämmande. Därest olycksfallet icke med-

fört döden, utgår ersättning vid full invaliditet med två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst, alltså med högst 1,200 kronor, och vid nedsättning av arbetsförmågan med det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen.

I den händelse olycksfallet medfört döden, utgår — förutom begravningshjälp — till änka eller änking, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, således högst 450 kronor, till varje den avlidnes minderåriga barn, till de-s barnet uppnått 15 års ålder, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten, alltså högst 300 kronor, och till den avlidnes fader eller moder eller, om båda leva, till dem gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende och aunan till livränta berättigad ej finnes, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes arbetsförtjänst, alltså högst 450 kronor.

Därest livräntor till efterlevande för år räknat sammanlagt överstiga $\frac{2}{3}$ av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, skola de, i förhållande till vad på envar belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledning till dylik nedsättning fortfar.

Genom lagändring den 19 juni 1919 har maximibeloppet för den årliga arbetsförtjänst, som får tagas i beräkning vid ersättningsbeloppens bestämmande, höjts till 2,400 kronor beträffande olycksfall, som inträffat efter den 1 januari 1920. Vid dylika olycksfall utgår sålunda i händelse av total invaliditet till den skadade en livränta av högst 1,600 kronor. Om den skadade på grund av olycksfallet avlidit, kan livränta till änka eller änking utgå med ett belopp av högst 600 kronor, till barn med högst 400 kronor och till föräldrar med högst 600 kronor.

För kungörelsen den 2 oktober 1908 (nr 100) och förordningen den 11 juni 1918 (nr 375), innehållande särskilda för fiskare gällande försäkringsbestämmelser, hava 1901 års olycksfallsersättnings- och 1916 års olycksfallsförsäkringslag tjänat som mönster.

Ersättning på grund av frivillig försäkring till fiskare.

De personalgrupper, som i högre grad än andra blevo utsatta för världskrigets risker, voro å svenska handelsflottan auställt fartygsbefäl och övrig besättning. För dessa personer och deras efterlevande var möjligheten till skälig ersättning på grund av gällande lagstiftning mycket ringa.

Ersättning på grund av krigsförsäkring.

Vissa åtgärder vidtogos därför omedelbart efter krigsutbrottet för att i någon mån råda bot för detta missförhållande. Då en detaljerad

Ersättning till befäl och besättningar å handelsfartyg.

redogörelse härutinnan föreligger i den av kommerskollegium efter framställning från 1918 års riksdag utarbetade och år 1921 från trycket utgivna utredningen rörande av världskriget förorsakade förluster av människoliv och egendom inom den svenska handelsflottan, anser jag mig nu böra endast i största sammandrag angiva, vari dessa åtgärder bestått, och tillåter jag mig att i övrigt hänvisa till nämnda utredning.

Genom förordningen den 17 augusti 1914 (nr 139) om statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara åtog sig staten försäkring av fartyg och laster mot krigsfara, och tillsattes för berörda ändamål en statens krigsförsäkringskommission.

För meddelande av kaskoförsäkring uppställde emellertid kommissionen som villkor, att redaren förband sig att till fartygsbefäl och manskap utgiva viss ersättning för ådragen skada.

Ersättningen utgick vid dödsfall med 500 kronor för ogift person och med 1,000 kronor för gift person, som efterlämnade änka eller ej till myndig ålder kommet arvsberättigat barn. Vid total invaliditet utgick ersättningen med 2,000 kronor och vid partiell invaliditet med en i proportion till invaliditeten svarande del därav.

För att möjliggöra för redaren att genom försäkring täcka sin ersättningsskyldighet gentemot fartygsbefäl och besättning träffade kommissionen med 6 av landets större olycksfallsförsäkringsbolag avtal, varigenom dessa övertogo krigsförsäkring av besättningar på hos kommissionen kaskoförsäkrade fartyg till ovannämnda belopp.

Önskade redaren åtaga sig ersättningen, ägde han valfrihet mellan att utgiva densamma enligt nyss angivna grunder eller enligt bestämmelserna i 1901 års olycksfallsersättningslag. Ersättning enligt sistnämnda lag utgick, om olycksfallet medfört för framtiden bestående förlust eller minskning av arbetsförmågan, med en årlig livränta, i förra fallet å 300 kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarade emot arbetsförmågans minskning. Till änka utgick, förutom begravningshjälp, livränta å ett årligt belopp av 120 kronor, medan varje minderårigt barn erhöi en årlig livränta av 60 kronor.

Vid sidan och oberoende av dessa allmänna bestämmelser fick fartygsbefålet sin försäkringsfråga ordnad genom en särskild överenskommelse, som den 13 december 1914 träffades med Sveriges redareförening. Enligt denna överenskommelse förbundo sig de till nämnda organisation ansiutna redarna att ombesörja livförsäkring å 10,000 kronor per däcksbefäl.

Även maskinbefäls- och manskapsorganisationerna fingo sedermera till stånd avtal, som garanterade de av dem företrädde sjöfolkskategori-

erna en ekonomiskt fördelaktigare försäkring än den av kommissionen förmedlade. Denna av rederierna ombesörjda fullständigare försäkring söktes hos vissa större livförsäkringsbolag och meddelades under form av kollektiv livförsäkring.

Under år 1915 vidtogos vissa ändringar i fråga om den av kommissionen förmedlade krigsförsäkringen av besättningar, varigenom en förhöjning av försäkringsbeloppen kom till stånd.

Ersättningarna bestämdes så, att vid dödsfall utbetalades 500 kronor för ogift person och 2,500 kronor för gift person, som efterlämnade änka eller minderårigt barn. Vid fullständig invaliditet utgick ersättningen med 5,000 kronor och vid partiell invaliditet med en mot invaliditetsgraden svarande del därav.

På grund av klagomål från sjöfolkets sida över den av kommissionen förmedlade olycksfallsförsäkringen ingick kommissionen under år 1916 nytt avtal med olycksfallsförsäkringsbolagen, varigenom dessa övertogo risker till avsevärt högre belopp än förut.

För befäl, varmed avsågs befälhavare, styrmän och maskinister, höjdes sålunda ersättningsbeloppen vid dödsfall eller total invaliditet till 10,000 kronor samt vid lägre invaliditet till en mot invaliditetsgraden svarande del därav. I fråga om övrig besättning fastställdes kapitalersättningen vid dödsfall eller total invaliditet till 3,500 kronor, dock att för gift person, som efterlämnade änka eller minderårigt barn, beloppet sattes till 4,000 kronor.

På grund av den genom det oinskränkta undervattensbåtskriget inträdda skärpningen i sjökrigföringen framställdes av sjöfolket ånyo krav på höjd olycksfallsförsäkring. Efter överläggningar mellan vedertörande statsorgan och redareföreningen erhöll krigsförsäkringskommissionen den 23 februari 1917 Kungl. Maj:ts bemyndigande att på vissa villkor jämväl själv meddela försäkring för olycksfall på grund av krigsrisk.

Till grund för denna försäkring lades bestämmelserna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete. Nämda lags bestämmelser gällde oförändrade för manskap. För befäl och underbefäl gjordes med avseende å lagens tillämpning den förändringen, att stadgad ersättning skulle utgå, även om den årliga arbetsförtjänsten överstege 5,000 kronor, varjämte den högsta årliga arbetsförtjänst, som skulle tagas i beräkning vid bestämmande av ersättningsbeloppen, sattes till 3,000 kronor. Sammanlagda beloppet av till efterlevande efter befäl eller underbefäl utgående livräntor, vilket belopp, såsom ovan nämnts, i lagen begränsats till $\frac{2}{3}$ av den i beräkning tagna arbetsförtjänsten, kunde så-

lunda uppgå till högst 2,000 kronor för år; för manskap var däremot lagens maximibelopp 1,200 kronor gällande.

Härjämte vidtogs den förändringen, att till livränteberättigade efterlevande skulle i stället för lagstadgad begravningshjälp utgå ett kapitalbelopp av 5,000 kronor för befäl och 3,000 kronor för manskap.

Under år 1918 vidtogos ytterligare en del förändringar i fråga om de vid dödsfall utgående kapitalbeloppen. Genom kungl. brev den 12 april 1918 höjdes dessa för det hos kommissionen försäkrade däcksbefällets vidkommande till 15,000 kronor för befälhavare och 10,000 kronor för styrman. För omkommen maskinist skulle kapitalbeloppet allt fortfarande utgå med 5,000 kronor och för besättningsman med 3,000 kronor. Denna ersättning var obligatorisk och tillföll stärbhuset oberoende av, om livräntor utgingo eller icke.

Slutligen har Kungl. Maj:t genom beslut den 11 oktober 1918 reducerat omförmälda till stärbhusen efter befälhavare och styrmän utgående kapitalbelopp till 12,000 respektive 8,000 kronor, varemot motsvarande belopp höjts för efterlevande till maskinister och besättningsmän till 8,000 respektive 4,000 kronor.

Ersättning åt fiskare.

Till förminskande av den risk, för vilken fiskarebefolkningen vid utövande av sitt näringsfang under de av världskriget föranledda förhållandena var utsatt, bemyndigades krigsförsäkringskommissionen genom kungl. brev den 6 december 1918 att meddela olycksfallsförsäkring för fiskare enligt de grunder, som stadgas i 1916 års olycksfallsförsäkringslag med de ändringar, som nyss angivits beträffande krigsolycksfallsförsäkring av sjöfolk. Det till stärbhusen efter omkomna fiskare utgående kapitalbeloppet fastställdes till 4,000 kronor. Därjämte föreskrevs, att till grund för livränteberäkning och ersättning vid övergående skada skulle, i stället för de i nämnda lag meddelade föreskrifterna i fråga om ersättningens beroende av åtnjuten avlöning, läggas en beräknad årsinkomst av 1,800 kronor.

Ersättning från fonder m. m.

Utöver ovan angivna ersättningar hava även andra åtgärder, särskilt på redareinitiativ, vidtagits till förmån för sjökrigets offer bland svenska sjömän och deras efterlevande.

Sålunda hava insamlingar i särskilt ömmande fall gjorts, och mot världskrigets slut och senare hava bildats ett flertal fonder, vilkas avkastning företrädesvis kommit de förolyckades efterlevande till godo. Härvid är dock att märka, att understöd från dessa fonder endast undantagsvis torde vara av permanent natur utan i regel lämnats endast för en gång.

Jag övergår nu till den av ämbetsverken verkställda utredningen.

I sin ovannämnda skrivelse den 17 januari 1922 uttala ämbetsverken — efter att hava erinrat om de olika ersättningar, som i ifrågakommande fall hittills utgått — till en början, bland annat, att även enligt ämbetsverkens mening starka billighetskäl talade för, att personer, som drabbats av olycksfall under ovan angivna omständigheter, och deras efterlevande i vissa fall komme i åtnjutande av högre ersättning än den, de enligt gällande författningar kunnat tillerkännas, samt att jämväl andra personalgrupper än de, som författningsenligt ägde rätt till ersättning, bereddes erforderligt understöd.

Ämbetsverken ansåge därför, att genom statens ingripande *en utvidgning av rätten till ersättning* och i vissa fall *en förhöjning av hittills utgående ersättningsbelopp* borde ske.

Ämbetsverken ingå härefter på frågan om *sättet för ersättningsfrågornas prövning*. Enligt ämbetsverkens mening syntes närmast två utvägar stå till buds för åvägabringande av en lösning av dessa spørsmål.

Den ena möjligheten vore en prövning av varje särskilt fall, där ersättning kunde ifrågakomma. Därvid skulle då tagas hänsyn till de omständigheter, som gjorde ersättningsbehovet särskilt starkt, såsom dåliga ekonomiska förhållanden, bristen på förvärvsmöjligheter, utsikterna för ekonomiskt understöd från annat håll m. m. Om också ett tillerkännande av ersättning efter dessa principer erbjöde möjlighet att tillgodose rättvisans krav i största utsträckning, ville ämbetsverken likväl framhålla, att full objektivitet icke kunde förutsättas i alla föreliggande fall och att graden av uppgivet hjälpbehov alltid i viss utsträckning vore beroende av uppgiftslämnarnas personliga uppfattning. Att vid en eventuell hjälpverksamhet, i vad densamma anginge handelsflottans personal, följa den av kommerskollegium verkställda, i kollegii redogörelse för den svenska handelsflottans krigsförluster under åren 1914—1920 å sidorna 147—152 intagna undersökningen beträffande den ekonomiska ställning, vari de efterlevande till de omkomna sjömännen närmast vid årsskiltet 1919—1920 befunnit sig, läte sig icke heller göra, då denna undersökning icke utgjort en detaljutredning av varje särskilt fall utan avsikten därmed endast varit att nå fram till ett allmänt bedömande av frågan, huruvida de ersättningar, som kommit de efterlevande till del, kunde anses vara tillfyllest eller om ett mera utbrett behov av ytterligare hjälp kunde anses föreligga. Stora svårigheter skulle jämväl komma att upp-tälla sig på grund av den understundom avsevärda tidrymd, som förflutit sedan olycksfallet inträffat. Att införskaffa upplysningar rörande hjälpbehovet för de personer, som förlorat

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 94 häft. (Nr 117.)

Marinförvaltningens, riksförsäkringsanstaltens och kommerskollegii gemensamma skrivelse den 17 januari 1922.

sitt ekonomiska stöd redan under åren 1914 eller 1915, låte sig svårligen göra. Därtill komme den betydande tidsutdräkt, som ett sådant utredningsarbete skulle medföra. Förutom med anledning av de hittills kända, till ett autal av omkring 800 å 900 uppgående olycksfallen av hithörande slag komme antagligen ytterligare en del framställningar att göras om utfående av understöd i fall, som av en eller annan anledning hittills icke blivit bemärkta.

Då det säkerligen skulle bliva ett mycket tidskrävande arbete att ingående undersöka och utreda varje särskilt fall, hade ämbetsverken funnit en annan lösning av ersättningsfrågornas behandling mera rationell.

I dylikt hänseende ville ämbetsverken förorda, att bestämmelserna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag i det stora hela lades till grund för ifrågakvarande ersättningsfrågors bedömning; och vore det av ämbetsverken utarbetade förlättningsförslaget anpassat efter nämnda lag.

Däri genom vunnes enhetlighet i fråga om understödsbeloppens tillerkännande. Prövningen bleve mera objektiv, om vis-a bestämda riktlinjer funnes att följa. En ingående detaljgranskning medförde däremot ofta en om också omedveten påverkan av de mer eller mindre subjektiva intygen rörande de sökandes medlöshet m. m. Visserligen kunde det inträffa, att personer i relativt goda omständigheter komme i åtnjutande av ersättning enligt detta system, vilket knappast skulle bliva förhållandet, om en detaljerad underökning i varje särskilt fall förekomme, men det borde beaktas, att, om också avsikten vore att i möjligaste mån säkerställa offren för världskriget från nöd och ekonomiska bekymmer, det samtidigt vore meningen, att utgående understöd skulle i viss mån utgöra en belöning för de stora tjänster, som vissa kategorier medborgare gjort vårt land under krigsåren. Skulle därför de ekonomiska förhållandena för en eller annan vara jämförelsevis gynnsamma, syntes detta icke utgöra tillräckligt skäl för understödsrättens begränsande.

Ämbetsverken övergå härefter till en undersökning av frågan, *vilka kategorier medborgare, som borde komma i åtnjutande av understöd; och anföra ämbetsverken i sådant avseende följande:*

»Enligt ordalydelsen i Eders Kungl. Maj:ts skrivelse till ämbetsverken skulle den anbefallda utredningen omfatta de personer, vilka under tjänstgöring eller eljest av intresse för allmänt väl drabbats av olyckor, uppkomna i följd av krigsförhållandena, eller deras efterlevande».

Givetvis böra personer, som under arbete i statens tjänst under angivna förhållanden skadats, ävensom, därest de omkommit, deras efterlevande komma i åtnjutande av understöd. Så bör all fast anställd personal vid armén och marinen,

vid lotsverket, tullverket etc. omfattas av förslagets bestämmelser ävensom de värnpliktiga vid armén och marinen. Samma bör vara förhållandet med det å svenska handelsflottan anställda sjöfolket, såväl manliga som kvinnliga befattningshavare. Likaledes böra de, som voro anställda å svenska fiskefartyg, erhålla sådant understöd, då, såsom tidigare framhållits, deras sysselsättning för landets folknäring varit av utomordentligt stor betydelse under krigsåren.

Vidkommande åter dem, som 'eljest av intresse för allmänt väl' drabbats av olyckor, uppkomna i följd av krigsförhållandena, tala starka skäl för, att en närmare fixering av rätten till understöd göres. Riksdagsskrivelsens vaga och svävande ordalag giva inga fastare hållpunkter för, vilka härvid avses. Sålunda skulle kunna ifrågasättas, huruvida icke en köpman, som vid resa mellan Sverige och England drabbades av ett olycksfall, skulle kunna tillerkännas understöd, då hans affärsresa kunde anses vara av 'intresse för allmänt väl'. Detta kan icke gärna vara avsett, utan torde utöver dem, som här ovan nämnts, endast de, som på ett mera direkt sätt medverkat till undanröjande av krigets risker, böra ifrågakomma. Ämbetsverken syfta härvid på dem, som utom sin tjänstgöring eller sitt dagliga arbete skadats eller förolyckats vid desarmering av minor och dylikt. På framställning av Eders Kungl. Maj:t och enskilda motionärer har riksdagen också i sådana fall tillerkänt ersättningar. Det synes ämbetsverken därför skäligt, att sådana personer komma att omfattas av förslagets bestämmelser.»

I detta sammanhang upptaga ämbetsverken till behandling frågan, huruvida jämväl *utländska medborgare, som förolyckats under tjänstgöring ombord å svenska handelsfartyg, borde tillerkännas ersättning.* I avseende härå anföra ämbetsverken i huvudsak följande.

Av den utav kommerskollegium utarbetade redogörelsen beträffande svenska handelsflottans krigsförluster framginge, att icke mindre än 430 svenskar fallit offer för krigsförhållandena under tjänstgöring ombord å utländska handelsfartyg, under det att endast 103 personer av utländsk nationalitet förolyckats under tjänstgöring ombord å svenska fartyg. Därest jämväl utlänningar skulle komma i åtnjutande av ersättning, fordrade rättvisa och billighet, att även svenskar, som förolyckats under tjänstgöring å utländska fartyg, av vederbörande utländska stat tillerkändes liknande rätt till ersättning. För egen del hade ämbetsverken ansett sig böra i sitt författningsförslag inrymma ett stadgande, att ersättning skulle kunna, under förutsättning av ömsesidighet, utgå även till utländska medborgare.

Beträffande *den tidpunkt, från vilken ersättning skulle beräknas utgå,* hava ämbetsverken uttalat, att denna borde bestämmas efter de grunder, som stadgas i 1916 års olycksfallsförsäkringslag.

Visserligen kunde det ju, enligt ämbetsverkens mening, ifrågasättas, om ersättning borde utgå för redan förfluten tid, då detta komme att medföra avsevärda engångskostnader. Ämbetsverken ville emellertid icke

förorda en avvikelse från hithörande stadganden i olycksfallsförsäkringslagen, enär ett dylikt förfarande skulle innebära en orättvisa mot dem, vilkas ersättningsanspråk grundades på olycksfall, som inträffat under krigets tidigare skeden. Därest Kungl. Maj:t likväl av statsfinansiella skäl skulle finna ersättningarna icke böra utgå retroaktivt, föreläge givetvis icke några hinder för ett framskjutande av ersättningsrättens inträdande till en senare tidpunkt.

Vad slutligen angår *kostnaderna för genomförande av ämbetsverkens förslag* utlåta sig ämbetsverken på följande sätt:

»Vidkommande kostnaderna har en beräkning verkställt på grundval dels av till kommerskollegium införskaffade uppgifter angående de av världskriget förorsakade förlusterna av människoliv och egendom inom svenska handelsflottan, dels av uppgifter angående ersättningar enligt 1909 års förordning om ersättning vid kroppskada, ådragen under militärtjänstgöring, dels av uppgifter angående ersättningar, som av riksdagen särskilt beviljats efterlevande till vissa på grund av förhållandena under världskriget förolyckade personer. Ehuru dessa uppgifter givetvis icke kunna anses absolut fullständiga, torde de dock omfatta det stora flertalet av de ersättningsfall, som skulle komma att beröras av det nu föreliggande förslaget. Å andra sidan torde en viss del av de beräknade ersättningsfallen icke komma att bli aktualiserade, detta på grund av inträffade dödsfall, otillräckliga uppgifter om erhållna ersättningar och andra förhållanden. Det sistnämnda gäller särskilt den grupp ersättningstagare, som utgöres av föräldrar till förolyckade personer. Då dessutom ersättningar till sådana föräldrar skulle utgå endast, om de varit av den avlidnes arbete i avsevärd mån beroende, och de tillgängliga uppgifterna endast undantagsvis lämna upplysningar om sådana förhållanden, är det tydligt, att utförandet av en beräkning av kostnaderna för ersättningar till föräldrar stöter på avsevärt större svårigheter än beträffande övriga ersättningstagare. Dessa beräkningar hava därför behandlats särskilt.

Vid beräkningen av livräntornas kapitalvärden hava riks försäkringsanstaltens beräkningsgrunder för verksamheten enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete tillämpats.

I de fall, då uppgift saknas om ersättningstagares ålder, hava på medeltalsberäkningar grundade åldrar antagits.

Resultatet av kostnadsberäkningen för *invalid*er och efterlevande *änkor och barn* framgår av nedanstående två tabeller.

Tab. 1. Antal ersättningsfall under åren 1914—1920.

Å r	Antal invaliditets- och dödsfall, som tagits i betraktande	Antal fall, i vilka ytterligare ersättning till invalider, änkor eller barn erfordras	Däremot svarande kapitalvärde vid tiden för olycksfallet Kr.
1914.....	88	22	161,000
1915.....	149	41	328,000
1916.....	54	14	129,000
1917.....	156	9	18,000
1918.....	193	35	128,000
1919.....	107	10	11,000
1920.....	8	—	—
Summa	755	131	775,000

Tab. 2. Antal ersättningsfall m. m. för olika grupper av ersättningstagare.

Ersättnings- tagare	Antal fall med ytterligare ersättning	Däremot svarande kapitalvärde Kr.	Summa ersättningsbelopp, avseende tid före 1/1 1922 Kr.	Kapitalvärdet den 1/1 1922 av framtida ersättningar Kr.	Ersättningsbelopp, avseende år 1922 Kr.
Invalider	10	60,000	18,000	55,000	3,000
Änkor och barn ...	121	715,000	400,000	490,000	60,000
Summa	131	775,000	418,000	545,000	63,000

Beträffande kostnaderna för ersättningar enligt förslaget åt *föräldrar* har, såsom nämnts, någon motsvarande kostnadsberäkning på grund av bristfälliga uppgifter icke kunnat verkställas. Emellertid har en mera approximativ uppskattning av kostnaderna utförts under den förutsättning, att ersättning i samtliga förekommande fall, till antalet 339¹, skulle utgå till föräldrar, oberoende av, om de i större eller mindre grad varit av den avlidnes arbete beroende. Kapitalvärdet vid tiden för olycksfallet av de ytterligare ersättningarna har därvid enligt en grov uppskattning beräknats till 2,000,000 kronor, men är denna siffra givetvis på grund av den angivna förutsättningen mycket högre än som i verkligheten kan komma att erfordras, därest förslaget skulle antagas. På tiden före 1 januari 1922 belöpande ersättningsbelopp skulle enligt en liknande uppskattning uppgå till omkring 900,000 kronor. På år 1922 skulle belöpa omkring 180,000 kronor, och kapitalvärdet den 1 januari 1922 kunde uppskattas till omkring 1,400,000 kronor.

Om man kunde antaga, att föräldrarna i halva antalet fall varit av den avlidnes arbete i avsevärd mån beroende, skulle till de ovan i tabell 2 angivna beloppen, som avse ersättningar till invalider, änkor och barn, komma omkring 90,000 kronor på år 1922 belöpande ersättningsbelopp, varigenom på år 1922 skulle belöpa sammanlagt omkring 153,000 kronor. Av riksdagen skulle under sådana förhållanden behöva äskas ett anslag av omkring 155,000 kronor. Kapitalvärdet av alla framtida ersättningar vid 1922 års början skulle uppgå till samman-

¹ Därav 11 fall, i vilka ersättning jämväl beräknats utgå till änka och barn och vilka sålunda ingå i de förut nämnda 121 fallen.

lagt omkring 1,250,000 kronor. Om ersättningar skulle utgå även för tid före den 1 januari 1922, skulle under år 1922 behöva utbetalas, utöver nämnda 153,000 kronor, ytterligare omkring 868,000 kronor.

För första halvåret år 1923 skulle i anslag erfordras omkring 77,000 kronor.

I vissa fall skulle på grund av förut bekomna ersättningar de enligt förslaget bestämda fyllnadsersättningarna bli mycket små, varför ett utbetalande på en gång av ett belopp, motsvarande livräntas kapitalvärde, kan vara lämpligt. Detta skulle medföra någon höjning av de ifrågasatta anslagens storlek för de första åren. Då några fastare hållpunkter för beräkning av denna höjnings storlek emellertid saknas och då anslagen likväl skulle uppföras såsom förslagsanslag, har höjningen i detta sammanhang lämnats ur räkningen.»

I en på anmodan av mig inom riks försäkringsanstalten sedermera upprättad promemoria anföres beträffande *kostnaderna för budgetåret 1923—1924* följande:

»*Kostnaden för på tiden $\frac{1}{7}$ 1923— $\frac{30}{6}$ 1924* belöpande ersättningar i enlighet med det av marinförvaltningen, kommerskollegium och riks försäkringsanstalten avgivna förslaget kan ej beräknas avsevärt avvika från den i förslaget angivna kostnaden för år 1922. Sålunda ligger förändringen i kostnaden för ersättning åt invalider, som beräknats till 3,000 kronor, helt och hållet inom ramen för den gjorda avrundningen. Kostnaden för ersättning åt änkor och barn kan uppskattningsvis sänkas från 60,000 till 59,000 kronor, och den i förslaget under vissa förutsättningar till 90,000 kronor för år 1922 uppskattade kostnaden för ersättning åt föräldrar — vilken siffra endast mycket osäkert kunnat kalkyleras — torde kunna sänkas till 88,000 kronor. För budgetåret $\frac{1}{7}$ 1923— $\frac{30}{6}$ 1924 skulle alltså behöva äskas ett anslag av i runt tal 150,000 kronor.

Kapitalvärdet den $\frac{1}{7}$ 1923 av ersättningarna torde kunna beräknas till 54,000 kronor för invalider och 455,000 kronor för änkor och barn samt för föräldrar till cirka 650,000 kronor, d. v. s. i allt till i runt tal 1,160,000 kronor.»

Departementis-
chefen.

Till de män, som under senaste världskrig och därpå följande riskfyllda år bidragit till värnande av rikets neutralitet genom bevakning av våra kuster samt till tryggande av våra handelsvägar genom minsprängningsarbete och annorledes, står vårt folk givetvis i stor tacksamhetsskuld. Ett varmt tack är vårt land också skyldigt alla dem, som ombord å handels- och fiskefartyg trotsat de av kriget föranledda farorna för att hålla landets tillförsel öppen och bringa hem de förnödenheter, med vilka hunger och arbetslöshet kunnat bekämpas. Starka billighetsskäl tala sålunda för, att de personer, som under arbete av här ovan antydd eller liknande art blivit invalider, samt de efterlevande

efter dem, som under sådant arbete omkommit, böra genom statsmakternas försorg få sin framtid någorlunda ekonomiskt tryggad.

Visserligen torde de under krigets senare skede och i synnerhet sedan hösten 1918 vidtagna åtgärder, för vilka jag ovan redogjort, hava varit ägnade att i ej ringa mån mildra den ekonomiska återverkan av de olycksfall, som under tiden därefter drabbat den till följd av krigsförhållandena för fara utsatta personalen. Särskilt gäller detta i fråga om befäl och besättning å handelsfartygen. Men om också olycksfall till följd av krigsförhållandena i särskilt hög grad inträffat bland sådan personal, som nyss åsyftats, hava dylika olycksfall dock även drabbat medborgare, som fallit utom ramen för statsingripandet i krigsföräkringen. Härtill kommer, att det under världskrigets förra del genom statens bemedling lämnade försäkringsskyddet icke kan sägas hava varit tillfredsställande. I betraktande av den därefter inträffade starka stegringen i levnadskostnaderna torde de erhållna ersättningarna och understöden i många fall vara otillräckliga för att ens nödorstigt stänga nöden ute från de hem, som genom de av världskriget framkallade förhållandena berövats sitt ekonomiska stöd.

För att bringa rättelse i här ovan berörda ojämnheter samt hjälp åt de i ekonomiskt avseende sämst ställda bland krigsolyckornas offer synes det mig påkallat, att, på sätt riksdagen åsyftat, en utvidgning av rätten till ersättning för olycksfall, orsakat av krigsförhållandena, och i vissa fall en förhöjning av redan utgående dylik ersättning kommer till stånd.

Vid överbägande av de grunder, efter vilka ersättningsfrågorna lämpligast böra prövas, hava ämbetsverken — under framhållande av de svårigheter, som uppstålla sig för en individuell bedömning efter behovsprincipen — för sin del förordat ett enkelt, efter 1916 års olycksfallsförsäkringslag anpassat system.

På sätt ämbetsverken erinrat, har i den av kommerskollegium utarbetade redogörelsen rörande svenska handelsflottans krigsförluster jämväl intagits resultatet av en undersökning beträffande den ställning, vari de efterlevande till de omkomna sjömännen vid årsskiftet 1919—1920 befunnit sig. De inkomna upplysningarna inkränka sig emellertid ofta till ett kortfattat omdöme om de efterlevandes försörjningsförhållanden samt deras beroende av de bortgångna anörvanterna. Ämbetsverken hava också anmärkt, att det vid en ifrågasatt hjälpverksamhet icke läte sig göra att följa kollegii utredning, utan att, därest varje särskilt fall skulle prövas efter behovsprincipen, ytterligare ett omfattande

utredningsarbete vore nödvändigt, ett arbete, som särskilt beträffande de olycksfall, vilka inträffat under de första krigsåren, skulle vara förenat med mycket betydande svårigheter och avsevärd tidsutdräkt.

Under sådana omständigheter och då riksdagen uttryckligen uttalat sig för enhetliga grunder i avseende å ersättningsfrågornas beömande, anser jag mig i likhet med ämbetsverken böra tillstyrka, att dylika grunder i författningsform tillskapas. I avseende å innehållet i de bestämmelser, som böra utfärdas, vill jag — under hänvisning till vad jag i det följande skall anföra — redan nu framhålla, att jag av statsfinansiella skäl anser en utsträckning av ersättningsföreskrifternas tillämplighet till tiden före den 1 juli 1923 utesluten, varjämte såsom princip synes mig böra gälla, att från ersättning enligt de nya bestämmelserna avdrag skall göras för belopp, som på grund av redan gällande föreskrifter till ersättningstagare utgår.

Det författningsförslag i ämnet, som av ämbetsverken utarbetats, grundar sig i huvudsak på bestämmelserna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag. Försäkringsrådet, som funnit ämbetsverkens förslag icke böra i oförändrad form bifallas, har för sin del verkställt en överarbetning därav, vilken överarbetning såsom rådets eget förslag till Kungl. Maj:ts överlämnats.

De väsentligaste skiljaktigheterna i de båda förslagen, vilka sammanstämmande vilja anförtro behandlingen av ersättningsspörsmålen åt riks-försäkringsanstalten, avse besvärsinstansen samt omfattningen av de livräntersättningar, som samtidigt böra få utgå till olika kategorier efterlevande till *en* omkommen. Vidare må anmärkas, att — utöver de olikheter i författningstextens formulering, som föranledas av skiljaktigheterna i själva sakfrågorna — i försäkringsrådets förslag medtagits en del i ämbetsverkens förslag utlämnade detaljföreskrifter, huvudsakligen hämtade från olycksfallsförsäkringslagen.

Då jag — ehuru jag funnit mig i huvudsak kunna ansluta mig till försäkringsrådets förslag — likväl i vissa icke oväsentliga avseenden ansett mig böra giva företräde åt den mening, som av ämbetsverken företräts, har jag låtit inom handelsdepartementet på grundval av de båda förslagen sammanställa en tredje författningstext, vilken jag nu får underställa Kungl. Maj:ts prövning. För närmare kännedom om ämbetsverkens och rådets förslag, i den mån jag icke i det följande kommer att ingå därpå, tillåter jag mig hänvisa till handlingarna i ärendet.

Jag övergår nu till att under de särskilda paragraferna, vilkas ordningsföljd närmast ansluter sig till uppställningen i den av försäkringsrådet uppgjorda författningstexten, redogöra för den närmare innebörden av det förslag, som jag för egen del anser mig böra förorda. Jag kommer därvid att i huvudsak lämna en redogörelse även för ämbetsverkens och rådets förslag, i efterföljande kantrubriker för korthetens skull betecknade med Å. F. respektive R. F. 1916 års olycksfallsförsäkringslag med däri genom lagen den 15 juni 1922 (nr 320) gjorda ändringar betecknas i kantrubrikerna med O. L.

Författnings-
förelaget.

1 §.

Ämbetsverken framhålla, att bestämmelserna i denna paragraf vore avsedda att angiva omfattningen av den ersättningsskyldighet, som från det allmännas sida skulle ifrågakomma. Tidigare hade angivits skälen för, att rätten till understöd ansetts böra i princip begränsas till att omfatta svenska medborgare. Att uppställa några undantag för fartyg, som uthyrts på grund av det i februari månad 1918 mellan Sverige och västmakterna ingångna s. k. modusvivendiavtalet eller det i maj månad samma år avslutade s. k. stora handels- och tonnageavtalet, hade icke ansetts böra ske. Visserligen hade den svenska sjöfarten icke direkt tillgodosetts genom det på grund av dessa avtal till nämnda makter upplåtna svenska fartygstonnaget, men med hänsyn till den kompensation, den svenska staten därigenom betingat sig i form av livsmedel och råvaror för industriändamål, syntes det rimligt, att den personal, som innehaft anställning å det av de allierade förhyrda tonnaget, finge ifrågakomma vid tillerkännande av den nu ifrågasatta ersättningen. Då dessutom den befraktning, som här avsåges, tillkommit genom svenska statens ingripande och det varit till följd av omständigheternas tvång, som vederbörande fartygsägare sett sig nödsakade att utlämna tonnage till främmande makter, föreläge så mycket större skäl för, att den å ifrågavarande tonnage anställda personalen medtoges bland de ersättningsberättigade.

Ämbetsverken.
(1 § Å. F.,
1 § O. L.)

I det uppdrag, som ämbetsverken fått sig anbefallt, hade föreskrivits, att utredningen skulle omfatta personer, som drabbats av *olyckor*, uppkomna i följd av krigsförhållandena. Ämbetsverken hade tolkat detta uttryck så, att därmed avsåges vederbörande övergången *olycksfall*, var emot vanliga sjukdomar, epidemiska eller ej, icke hade ansetts böra medföra rätt till ersättning enligt förslaget. Rätten till ersättning skulle eljest bliva alltför vidsträckt, och stora svårigheter skulle säkerligen, om ej angivna begränsning gjordes, uppstå vid bedömandet av framställda

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 94 häft. (Nr 117.)

ersättningsauspråk. Å andra sidan borde icke tolkningen av uttrycket olycksfall göras alltför snäv. Ersättning borde sålunda utgå exempelvis i fall, då en besättningsman på grund av fartygets torpedering fallit över bord och ådragit sig en lunginflammation, varav han sedermera avlidit.

I enlighet med stadgandena i olycksfallsförsäkringslagen hade det ansetts, att den statsmyndighet, som närmast hade att pröva ärenden enligt nämnda lag och likartade författningar, nämligen riks-försäkringsanstalten, jämväl borde handlägga nu ifrågavarande ersättningsfrågor.

Försäkrings-
rådet.

Försäkringsrådet har i huvudsak ansett sig böra tillstyrka ämbetsverkens förslag i nu ifrågavarande del.

(i § R. F.)

Uttrycket »oskadliggörande av minor» hade emellertid syntes rådet icke vara tillräckligt uttömmande utan borde utvidgas till att, såsom antagligen nog även varit avsett, omfatta torpeder och andra krigsredskap. Av enligt rådets mening näraliggande skäl borde dock, i fråga om verksamhet av dylik art, inskränkning göras till verksamhet inom territorialområdet.

Ersättningarna skulle, såsom jämväl torde hava varit riksdagens mening, bestridas av statsmedel, därom stadgande i denna paragraf borde inflyta.

Departements-
chefen.

Den av riksdagen begärda utredningen borde enligt ordalagen i riksdagens ovannämnda skrivelse avse personer, vilka under tjänstgöring eller eljest av intresse för allmänt väl drabbats av olyckor, uppkomna till följd av krigsförhållandena.

Ämbetsverkens i huvudsak av försäkringsrådet tillstyrkta förslag har erhållit en något snävare avfattning än ordalagen i riksdagsskrivelsen synas åsyfta. Särskilt har i förslaget ej upptagits uttrycket »av intresse för allmänt väl». På de av ämbetsverken anförda skäl och då synnerliga svårigheter lära möta att avgöra, huruvida visst arbete, annat än det i ämbetsverkens förslag angivna, utförts av »intresse för allmänt väl» eller icke, finner jag mig för egen del böra tillstyrka den av ämbetsverken föreslagna begränsningen i nu ifrågavarande avseende.

Likaledes anser jag mig böra tillstyrka, att såsom förutsättning för ersättnings utgivande stadgas inträffandet av ett »olycksfall», då det i riksdagsskrivelsen använda ordet »olycka» synes mig kunna medföra alltför långt gående konsekvenser. Att uttrycket »olycksfall» icke bör tolkas alltför snävt finner jag emellertid i likhet med ämbetsverken uppenbart, så mycket mer som en något friare tolkning av sagda ut-

tryck lärer stå i full överensstämmelse med den praxis, som vid tillämpningen av olycksfallsförsäkringslagen utbildat sig.

Med avseende å paragrafen i övrigt, sådan den föreligger enligt försäkringsrådets förslag, har jag intet annat att erinra, än att densamma syntes mig böra i formellt avseende omredigeras.

2 §.

Ämbetsverken anmärka till en början, att i denna paragraf upptagits bestämmelser rörande de understödsbelopp, som skulle utgå till skadad eller, i händelse av dödsfall, till hans efterlevande. Dessa bestämmelser anslöte sig principiellt till de i 6 och 7 §§ av olycksfallsförsäkringslagen intagna stadgandena.

Ämbetsverken.
(2 § Ä. F.,
6 och 7 §§
O. L.)

Vissa skiljaktigheter förefunnes dock. Vad som i 6 § av nämnda lag förordnats angående utgivande av ersättning för läkarvård jämte läkemedel samt sjukpenning hade ansetts icke böra här ifrågakomma. Olycksfallen hade i övervägande grad inträffat så långt tillbaka i tiden, att sådan ersättning icke nu kunde anses av behovet påkallad. Av samma skäl hade det ansetts, att begravningshjälp icke borde utgå.

Beträffande livräntebeloppens storlek hade olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser angående dessas utgående i visst förhållande till den förolyckades arbetsförtjänst blivit följda. Man hade emellertid här utgått ifrån, att årsinkomsten alltid uppgått till 2,400 kronor, d. v. s. det maximibelopp, vartill denna inkomst finge beräknas enligt olycksfallsförsäkringslagen i dess genom lagen den 19 juni 1919 ändrade lydelse. Svårigheten att nu erhålla tillförlitliga uppgifter om den skadades eller omkomnes arbetsförtjänst talade emot ett fastställande av livräntorna i förhållande till den faktiska årsförtjänsten. Ämbetsverken hade därför ansett lämpligare, att livräntebeloppet fastställdes efter en för alla ersättningsberättigade beräknad årsinkomst, som sammanföle med nysnämnda maximiinkomst. Visserligen hade det maximum för arbetsförtjänster, som enligt olycksfallsförsäkringslagen kunnat tagas i beräkning vid livräntornas utgående beträffande de olycksfall, som inträffat före den 1 januari 1920, uppgått till endast 1,800 kronor, men då den stadgade förhöjningen föranletts av de på grund av världskriget långt tidigare inträdda ekonomiska förhållandena, syntes de olycksfall, som inträffat före denna tidpunkt, jämväl böra komma ifråga vid förhöjningen. I det övervägande antalet fall torde för övrigt de förolyckades arbetsförtjänst hava uppgått till 2,400 kronor och därutöver. Genom ett fixerande av livräntebeloppens storlek vunnas också riksdagens önskemål av mer enhetliga grunder för ersättningarnas utgående.

I likhet med olycksfallsförsäkringslagens stadgande hade i nu föreliggande förslag lämnats möjlighet för livräntetagaren att utbyta livräntan mot ett kapitalbelopp för en gång. Däremot hade det ansetts, att det ej skulle ankomma på försäkringsrådet utan på riks-försäkringsanstalten att lämna sitt bifall till sådant utbyte, en befogenhet, som jämväl tillkomme anstalten enligt 1909 års militärsättningsförordning.

Bland de förslag till ändringar i olycksfallsförsäkringslagen, som antagligen komme att föreläggas 1922 års riksdag, inginge även en höjning av den ålder, intill vilken i händelse av dödsfall efterlevande barn ägde rätt till livränta, från 15 till 16 år. Denna höjning hade jämväl upptagits i nu ifrågavarande förslag.

Enligt olycksfallsförsäkringslagen liksom enligt 1909 års militärsättningsförordning ägde föräldrar rätt till livränta, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende. Detta stadgande hade av riks-försäkringsanstalten i regel tolkats så, att den omkomne skulle till mer än hälften hava bidragit till föräldrarnas underhåll, för att ersättning skulle tillerkännas dem. Det syntes emellertid, som om i nu ifrågavarande fall mindre rigorösa bestämmelser borde fastställas för livräntas utgående. Med hänsyn till de förhållanden, under vilka dessa olycksfall inträffat, hade ämbetsverken funnit skäl föreligga för en utsträckning av rätten för föräldrar till livräntor, varför i ämbetsverkens förslag orden »av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende» utbyts mot »av den avlidnes arbete i avsevärd mån beroende».

I förslaget hade också — i motsats till olycksfallsförsäkringslagen och militärsättningsförordningen — inrymts rätt för föräldrar att *samtidigt* med änka och barn erhålla livränta. Som skäl därför ville ämbetsverken åberopa vad nyss anförts i fråga om utsträckt rätt till ersättning åt föräldrar. I överensstämmelse med bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen hade emellertid ansetts, att, liksom livräntebeloppen till änka eller änking och barn icke finge överstiga 1,600 kronor tillsammans, något maximum borde fastställas för det sammanlagda beloppet av livräntorna. För att icke för mycket inkräkta på de änka eller änking och barn tillkommande livräntebeloppen innehölle förslaget en bestämmelse, att, då livräntor samtidigt utginge till änka eller änking, barn och föräldrar, den de sistnämnda tillkommande livräntan icke finge överstiga den änka eller änking tillerkända. Därjämte hade föreslagits, att, för den händelse livränta utginge samtidigt till barn och föräldrar, den föräldrar tillkommande livräntan icke finge utgå med mer än en och en halv gång beloppet av den varje barn tillerkända livräntan.

Två av de ledamöter inom riks försäkringsanstalten, vilka deltagit i ärendets handläggning hos ämbetsverken, hava anmält skiljaktig mening i så måtto, att de ansett, att det i olycksfallsförsäkringslagen förekommande uttrycket »huvudsakligen beroende» borde bibehållas, men att till detta uttryck lämpligen syntes böra tillfogas orden »eller eljest synnerligen ömmande omständigheter föreligga».

Reservation.

Försäkringsrådet förklarar sig icke hava något att erinra mot de av ämbetsverken föreslagna allmänna stadgandena angående beloppen för livräntor till invalider eller efterlevande. Däremot ansåge rådet för enkelhetens skull de av ämbetsverken föreslagna bestämmelserna om visst maximum för det sammanlagda beloppet av livräntor till efterlevande efter en förolyckad kunna utgå ur förslaget, då tillämpningen av samma bestämmelser i vissa fall skulle väsentligen minska förmånerna för de efterlevande utan att för statsverket vara av större ekonomisk betydelse.

Försäkrings-
rådet.

(2 § R. F.)

Beträffande vad som föreslagits därutinnan, att ansökning om utbyte av livränta mot kapital skulle prövas av riks försäkringsanstalten, vore att märka, att enligt olycksfallsförsäkringslagen frågor om dylikt utbyte prövades av försäkringsrådet. Flera av olycksfallen av nu avsett slag hade inträffat efter ingången av år 1918 och torde hava prövats enligt nämnda lag. Under sådana förhållanden måste det anses lämpligt, att nu ifrågavarande utbytesfrågor prövades och avgjordes i den ordning, som i olycksfallsförsäkringslagen förutsattes, så att ej olika grunder komme att tillämpas vid avgörande av spörsmål av samma art.

Såsom villkor för föräldrars rätt till livränta stadgades i 6 § b) olycksfallsförsäkringslagen, bland annat, att de »för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete *huvudsakligen* beroende». Enligt ämbetsverkens förslag skulle livränta utgå, därest »de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete *i avsevärd mån* beroende.» Såsom skäl för den föreslagna ändringen hade ämbetsverken angivit, att därigenom en betydande lindring skulle åstadkommas i villkoret för föräldrars rätt till livränta. Enligt den av riks försäkringsanstalten tillämpade praxis hade föräldrar ansetts vara av den avlidnes arbete »huvudsakligen beroende», för den händelse den avlidne till mer än hälften bidragit till föräldrarnas underhåll. För sin del hade rådet vid prövning av ersättningsfrågor av förevarande art utgått först och främst därifrån, att livräntor icke tillerkändes föräldrar, därest de vore arbetsföra eller i övrigt ägde tillräckliga försörjningsmöjligheter utan det bidrag, som den avlidne kunde hava lämnat dem. Där åter föräldrarna ansetts icke kunna utan sådant bidrag försörja sig, hade skälighetsprövning tillämpats. Då ämbetsverken såsom

villkor bibehållit uttrycket »för sitt uppehälle» beroende, torde deras mening icke hava varit, att livränta skulle tillerkännas föräldrar för att bibehålla dessas levnadsstandard. Enligt rådets mening syntes i varje fall icke någon annan formulering böra användas än den, som förekomme i olycksfallsförsäkringslagen. Även om det i denna formulering angivna villkoret »huvudsakligen beroende» skulle, åtminstone i fråga om fall av förevarande art, kunna anses vara för strängt, syntes å andra sidan det av ämbetsverken föreslagna uttrycket »i avsevärd mån beroende» vara alltför svävande. Vid en vidsträckt tolkning av sistnämnda uttryck torde därjämte kostnaderna för livräntor till föräldrar kunna komma att avsevärt överstiga, vad av ämbetsverken angivits.

I analogi med bestämmelsen i 6 § sista stycket av olycksfallsförsäkringslagen borde jämväl utsägas, att läkarbetyg, som erfordrades för bedömning av invaliditet, ansåges såsom ersättning och således ej skulle bekostas av den skadade.

I slutet av paragrafen borde därjämte enligt rådets mening införas en bestämmelse, motsvarande sista stycket i 10 § olycksfallsförsäkringslagen.

Departements-
chefen.

I fråga om denna paragraf är till en början att märka, att ämbetsverken föreslagit, att vid frågor om utbyte av livränta mot kapital riksförsäkringsanstalten och ej, såsom i motsvarande fall enligt olycksfallsförsäkringslagen äger rum, försäkringsrådet skulle hava att pröva, huruvida sådant utbyte finge ske. Häremot har försäkringsrådet erinrat, att, då flera av olycksfallen inträffat efter det olycksfallsförsäkringslagen trätt i kraft den 1 januari 1918 och torde hava prövats enligt samma lag, det syntes rådet lämpligt, att nu ifrågavarande utbytesfrågor prövades och avgjordes i samma ordning, som i olycksfallsförsäkringslagen förutsattes, så att ej olika grunder kunde komma att tillämpas.

På de av försäkringsrådet sålunda anförda skäl tillstyrker jag, att prövningen av frågor av nu avsett slag överlämnas åt rådet.

Mot den föreslagna åldersgränsen för livränteberättigade barn har jag intet att erinra, då genom beslut av 1922 års riksdag enahanda åldersgräns numera stadgats i olycksfallsförsäkringslagen.

Såväl ämbetsverken som försäkringsrådet hava ansett att — i motsats till vad i olycksfallsförsäkringslagen och militärsättningsförordningen är stadgat — föräldrar böra inrymmas rätt att *samtidigt* med änka och barn komma i åtnjutande av livränta av nu ifrågavarande slag. I fråga om det sammanlagda beloppet av de livränteersättningar, som skulle kunna utgå till änka eller änking, barn och föräldrar efter

en förolyckad, hava ämbetsverken efter mönster av stadgandena i 7 § olycksfallsförsäkringslagen föreslagit vissa begränsningar, varemot försäkringsrådet, under förmenande att tillämpningen av de av ämbetsverken sålunda förordade bestämmelserna understundom skulle väsentligen minska förmånerna för de efterlevande utan att för statsverket vara av större ekonomisk betydelse, ansett någon dylik begränsning icke böra äga rum. Enligt båda förslagen skulle det kunna komma att inträffa, att, där förolyckad jämte andra understödsberättigade efterlämnar föräldrar, livränteersättningarna till de efterlevande komme att sammanlagt uppgå till högre belopp än den högsta invaliditetsersättning, som skulle hava kunnat tillerkännas den för olycksfallet utsatte, om han, ehuru skadad, överlevat olycksfallet. Då detta icke synes mig riktigt men jag å andra sidan icke heller kan förorda, att de till änkor och barn utgående livräntorna i förekommande fall minskas till förmån för föräldrar, anser jag mig böra i nu ifrågavarande avseende tillstyrka upptagande i oförändrat skick av det enligt min mening i och för sig rimliga stadgande i olycksfallsförsäkringslagen, som gör föräldrars rätt till erhållande av livränta beroende av, att annan till livränta berättigad ej finnes. Där livräntorna till änkring eller änka samt barn sammanlagt skulle överstiga högsta invaliditetsersättningen, 1,600 kronor, synes mig, på sätt ämbetsverken föreslagit, jämkning till sagda belopp böra äga rum.

Vidkommande formuleringen av det villkor för föräldrars rätt att utfå livränta, som avser deras beroende av den avlidnes arbetsförtjänst (»huvudsakligen» eller »i avsevärd mån» beroende), finner jag mig även i detta avseende böra tillstyrka, att den i olycksfallsförsäkringslagen givna avfattningen följes, och ansluter mig sålunda härutinnan till försäkringsrådets förslag.

Ett av såväl försäkringsrådet som ämbetsverken föreslaget, från olycksfallsförsäkringslagen hämtat stadgande av innehåll, att livränta till änkring ej skall utgå, när han väsentligen åsidosatt den honom gentemot hustrun åliggande försörjningsplikten eller väsentligen åsidosätter försörjningsplikt mot makarnas barn eller adoptivbarn, synes mig däremot — med hänsyn till det ytterst ringa antal fall, då livränta av nu förevarande slag över huvud taget kan ifrågakomma för änkring — kunna såsom tämligen obehövt ur författningen uteslutas.

Vad försäkringsrådet i övrigt beträffande denna paragraf föreslagit har, oavsett vissa formella jämkningar, icke föranlett någon erinran från min sida.

3 §.

(8 § R. F.,
8 § O. L.) Denna paragraf är likalydande med 8 § i olycksfallsförsäkringslagen.

4 §.

Ämbetsverken.

Ämbetsverken anföra:

(8 § Ä. F.,
11 § O. L.)

11 § Stadgandena i denna paragraf motsvarades av bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen och avsåge att fastställa de grunder, efter vilka avdrag från de ifrågasatta livräntebeloppen skulle verkställas för till livräntetagaren redan utgående ersättningar och understöd m. m.

De avvikelser från olycksfallsförsäkringslagen, som ägt rum, hade motiverats av praktiska skäl och ärendenas speciella art.

Till förolyckade bland handelsflottans personal och deras efterlevande hade under krigsåren i det övervägande antalet fall utgått kapitalbelopp av olika storlek. Ifrågasattas kunde, om dessa understöd skulle avdragas från nu föreslagna livräntebelopp eller icke, d. v. s. om mot kapitalbeloppen svarende livräntor skulle avdragas från de enligt förslaget till vederbörande utgående livräntorna. Som skäl därför talade de i vissa fall avsevärda belopp, som utdelats, ända upp till 12,000 å 15,000 kronor, vilka belopp tillkommit stärbhusen efter befäls personer vid handelsflottan. Till besättningsmännens efterlevande hade engångsersättningen däremot i regel icke uppgått till högre belopp än 4,000 å 5,000 kronor.

För egen del ansåge ämbetsverken rättvist, att avdrag verkställdes för engångsbelopp, som av staten eller enskild arbetsgivare eller på grund av försäkring, som bekostats av staten eller arbetsgivare, tillerkänts förolyckade eller deras efterlevande. Även för av utländsk stat utbetalat understöd borde avdrag ske.

För understöd, som tillerkänts förolyckade eller efterlevande från för ändamålet bildade fonder, syntes avdrag däremot icke böra verkställas, då dessa understöd icke plägade utgå årligen utan utfölle endast efter för varje år särskilt gjord framställning och ej kunde beräknas bliva permanenta. Därtill komme, att dessa understöd utgjorde resultatet av enskild offervillighet och för övrigt vore relativt små till beloppet.

Försäkrings-
rådet.

(4 § R. F.)

Försäkringsrådet framhåller, att de i ämbetsverkens förslag gjorda avvikelserna från 11 § olycksfallsförsäkringslagen delvis vore av mera formell art men delvis också innefattade ändringar i sak, väsentligen föranledda därav, att under krigsåren i vissa fall av staten eller utländsk makt utgivits livräntor eller kapitalbelopp även utan föregående utfästelse eller stöd av författning.

Ifrågavarande avvikelser syntes emellertid i vissa avseenden icke vara tillräckligt motiverade. Rådet hade därför sökt giva sitt förslag en avfattning, som anslöte sig till olycksfallsförsäkringslagens formulering och i sak innebure ett beaktande av de viktigaste av de i ämbetsverkens förslag angivna ändringarna.

Beträffande livräntor eller kapital, som i något fall av utländsk makt kunde hava tillerkänts person, vilken vore ersättningsberättigad enligt författningsförslaget, syntes något däremot svarande avdrag, med hänsyn till svårigheterna vid tillämpningen, icke böra ifrågakomma.

Mot försäkringsrådets förslag i avseende å denna paragraf har jag icke någon annan saklig erinran att göra, än att jag, då av utländsk makt beviljad understödsförmån kan hava uppgått till avsevärt belopp, anser avdragsreglerna böra gälla även beträffande sådan förmån. De av rådet antydda svårigheterna vid tillämpningen av ett stadgande i dylik riktning lära icke vara oöverkomliga.

*Departements-
chefen.*

De formella ändringar i rådets förslag, som jag jämväl i avseende å förevarande paragraf anser mig böra ifrågasätta, torde icke kräva någon närmare motivering.

5 §.

I 5 § har i enlighet med försäkringsrådets förslag och efter mönster av bestämmelserna i 13 § fjärde stycket av olycksfallsförsäkringslagen intagits ett stadgande av innehåll, att jämkning i livränta må äga rum, därest väsentlig förändring i de förhållanden, som varit avgörande för livräntans bestämmande, sedermera inträtt.

(5 § R. F.,
13 § O. L.)

6 §.

Ämbetsverken anföra:

Enligt olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser skulle tillerkänd livränta utbetalas för varje månad. Med livräntetagarens samtycke finge emellertid livränta utbetalas för längre betalningsterminer. Då ämbetsverken föreslagit, att utbetalning av livräntor enligt nu ifrågavarande förordning skulle äga rum kvartalsvis, hade ämbetsverken följt motsvarande stadganden i 1909 års militärerättningsförordning.

Ämbetsverken.

(5 § Ä. F.,
14 § O. L.)

Försäkringsrådet anser, att — då en år 1921 gjord framställning om ändring av 14 § olycksfallsförsäkringslagen därhän, att livränteutbetalningarna enligt sagda lag skulle ske kvartalsvis, icke vunnit Kungl. Maj:ts bifall — utbetalningarna enligt nu förevarande förordning böra

*Försäkrings-
rådet.*

(6 § R. F.)

ordnas i överensstämmelse med vad enligt olycksfallsförsäkringslagen alljämt gäller.

Departements-
chefen.

Enligt huvudstadgandet i 14 § olycksfallsförsäkringslagen skall livränta utbetalas månadsvis. På grund av det av ämbetsverken berörda särskilda stadgandet i nämnda paragraf sker emellertid med ersättningslagarnas samtycke utbetalning av livräntor i icke obetydlig omfattning för längre betalningstermin än en månad. Ett genomförande av ämbetsverkens förslag rörande utbetalning av livränta kvartalsvis i stället för månadsvis skulle visserligen vara ägnat att medföra någon lättnad i riks-försäkringsanstaltens arbete. Jag ber emellertid att få erinra om, att 1922 års riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit om vidtagande av åtgärder för att, utöver vad redan nu är fallet, pensioner, som utbetalas av statens verk och myndigheter, må utanordnas månadsvis, där sådant kan anses fördelaktigt för pensionstagarna. Med anledning av riksdagens berörda framställning synas mig skäl tala för, att olycksfallsförsäkringslagens stadgande i nu ifrågavarande hänseende, på sätt försäkringsrådet föreslagit, oförändrat upptages i författningsförslaget.

Utöver vad försäkringsrådet föreslagit synes mig, i analogi med vad som skett i olycksfallsförsäkringslagen, böra intagas en föreskrift om, att på en gång utgående kapitalbelopp skall utbetalas så fort ske kan.

7 §.

(7 § R. F.,
6 § Ä. F.,
26 § O. L.)

Denna paragraf, som äger motsvarighet i 26 § olycksfallsförsäkringslagen, har ansetts nödvändig med hänsyn till de förhållanden, under vilka olycksfall av nu ifrågavarande slag icke sällan inträffat.

8 §.

(8 § R. F.,
13 § O. L.)

Paragrafen motsvaras av sista stycket i 13 § olycksfallsförsäkringslagen.

9 §.

Ämbetsverken.

(8 § Ä. F.,
28 § O. L.)

I överensstämmelse med vad av ämbetsverken tidigare anförts i fråga om förslaget tillämpning å utländsk medborgare har i ämbetsverkens förslag intagits ett stadgande om rätt för Kungl. Maj:t att, under förutsättning av ömsesidighet, medgiva, att ersättning av nu förevarande art må utgå jämväl till sådan medborgare.

Försäkrings-
rådet.

(10 § R. F.)

Försäkringsrådet har icke haft något att erinra mot den av ämbetsverken föreslagna bestämmelsen. För att emellertid lämna möjlighet öppen att vid överenskommelse med utländsk makt, från vilken mindre

fördelaktiga ersättningar än enligt förordningen utgäves, i motsvarande mån minska ersättningen från svenska statsverket har rådet funnit sig böra föreslå ett tilläggsstadgande.

Jag ansluter mig till vad försäkringsrådet i nu ifrågavarande avseende föreslagit. *Departements-
chefen.*

I detta sammanhang anser jag mig böra erinra, hurusom av förberörda, av kommerskollegium utarbetade redogörelse rörande den svenska handelsflottans krigsförluster framgår, att, förutom ett tiotal invaliditetsfall, å den svenska handelsflottan till följd av krigsförhållandena inträffat 794 olycksfall med dödlig utgång. Av de förolyckade hava 105 personer varit utlänningar, varav 36 norrmän, 24 finländare och 18 danskar.

Å andra sidan lära enligt inhämtade upplysningar 434 svenskar hava till följd av krigsförhållandena omkommit under tjänstgöring ombord å utländska handelsfartyg. Härav hade 246 anställning å norska, 146 å brittiska och 23 å danska fartyg.

Av norska staten hava hittills utbetalats 1,058,700 norska kronor i ersättning åt svenska sjöfarande, och av danska staten har åt 17 svenska sjömän utgivits ett sammanlagt belopp av 42,000 danska kronor.

10 §.

Denna paragraf har sin motsvarighet i 31 § olycksfallsförsäkringslagen. *(11 § R. F.,
31 § O. L.)*

11 §.

Paragrafen motsvaras av 32 § olycksfallsförsäkringslagen. *(12 § R. F.,
9 § Å. F.,
32 § O. L.)*

12 §.

Ämbetsverken uttala, att enligt deras mening besvär över riksförsäkringsanstaltens beslut i ersättningsfrågor av förevarande slag borde få, i den ordning anstaltens instruktion föreskreve, anföras hos Kungl. Maj:t. På grund härav hade något särskilt stadgande om besvärinstansen icke intagits i det av ämbetsverken avgivna författningsförslaget. Enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag ägde vederbörande visserligen att med sina besvär hänvända sig till försäkringsrådet, men å andra sidan vore sådan besvär rätt icke medgiven enligt 1918 års förordning om fiskarförsäkring eller enligt 1909 års militärsättningsförordning. Då de nu föreslagna bestämmelserna vore av mera tillfällig art, hade det icke ansetts erforderligt, att besvärfrågor av hithörande slag upptoges av rådet. *Ämbetsverken.*

Försäkringsrådet anför beträffande denna paragraf i huvudsak följande. *Försäkrings-
rådet.*

*(13 § R. F.,
33 § O. L.)*

I fråga om sättet för överklagande av riks försäkringsanstaltens beslut rörande ersättning enligt nu ifrågavarande författningsförslag hade visserligen ämbetsverken ansett, att enligt instruktionen för anstalten besvär skulle få anföras hos Kungl. Maj:t. I dylika fall finge emellertid antagas, att försäkringsrådets utlåtande komme att inhämtas, då grunderna för avgörandet skulle bliva desamma som i fråga om besvär enligt olycksfallsförsäkringslagen, enligt vilken lag rådet vore sista instans. Praktiskt taget torde därför avgörandet i allmänhet bliva desamma, som om frågan direkt hänvisats till rådet för slutligt avgörande. Beträffande olycksfall, som inträffat efter ingången av år 1918, hade dessutom frågan om invaliditetsgraden för den skadade redan kunnat enligt den från nämnda tidpunkt gällande olycksfallsförsäkringslagen vara föremål för riks försäkringsanstaltens eller ömsesidigt arbetsgivarbolags prövning och således kunnat slutligen avgöras av försäkringsrådet. Av nu antydda skäl syntes det, för undvikande av onödig omgång och möjligheten av olika tolkning av enahanda bestämmelser, vara lämpligt, att försäkringsrådet även i förevarande frågor bleve sista instans.

För införande av försäkringsrådet såsom besvärsinstans i mål, som avsåges i förordningen, syntes någon ändring i lagen om försäkringsrådet icke vara behöfelig. Bestämdes genom beslut av statsmakterna, att besvär i hithörande frågor skulle anföras hos rådet, torde ett sådant beslut lända till efterrättelse utan någon ändring av nyssberörda lag.

*Departementets-
chefen.*

På de av försäkringsrådet angivna skäl förordar jag, att rådet göres till besvärsinstans i mål, som avses i förevarande förordning.

Med hänsyn till författningens tillfälliga natur och då nyss omnämnda anordning föreslagits och tillstyrkts av rådet självt, lär det icke vara erforderligt att av nu ifrågavarande anledning vidtaga någon ändring i lagen om försäkringsrådet.

Mot vad rådet i övrigt föreslagit beträffande denna paragraf, som har sin motsvarighet i 33 § olycksfallsförsäkringslagen, har jag icke någon annan erinran, än att ett av rådet från nämnda lag hämtat stadgande om rätt för rådet att oberoende av förd klagan eller gjord framställning upptaga ärende, som i författningen avses, torde kunna utgå.

13 §.

Ämbetsverken.

I fråga om den tid, från vilken ersättning enligt förordningen skulle beräknas, hava, såsom ovan redan antytts, ämbetsverken utgått ifrån, att förordningens bestämmelser skulle givas retroaktiv tillämpning, så att livräntorna för varje olycksfall skulle utgå från tidpunkten för

sjukdomens upphörande respektive dödsfallets inträffande. I det övervägande antalet fall skulle således efter förordningens ikraftträdande betydande engångsbelopp komma att utgivas. Ämbetsverken hava emellertid tillika framhållit, att, därest av statsfinansiella skäl ersättningarna skulle finnas icke böra utgå retroaktivt, några hinder givetvis icke föreläge för ett framskjutande av tiden för ersättningsrättens inträdande till en senare dag.

Av de ledamöter inom riks försäkringsanstalten, som deltagit i ärendets handläggning, har med hänsyn till det statsfinansiella läget reservationsvis föreslagits, att ersättningsrätten skulle inträda med ingången av år 1922.

Försäkringsrådet för sin del anför, att, då avgörandet av denna fråga väsentligen vore av ekonomisk art och beroende på storleken av de utgifter, staten ansåge sig kunna bära för ifrågavarande ändamål, rådet funnit sig icke böra yttra sig däröver. Rådet hade emellertid, för den händelse reservanternas mening skulle vinna avseende och viss senare tidpunkt alltså bestämmas, från vilken ersättning tidigast finge utgivas, avfattat förslag till erforderligt författningsstadgande.

*Försäkrings-
rådet.*

(14 § R. F.)

Beträffande de av ämbetsverken uppgjorda kostnadsberäkningarna har rådet förklarat sig ej hava varit i tillfälle att närmare pröva riktigheten av desamma.

Enligt de av ämbetsverken verkställda beräkningarna skulle, för den händelse ersättning enligt förevarande författningsförslag komme att utgå retroaktivt, erfordras — utöver det för budgetåret 1923—1924 angivna beloppet 150,000 kronor — ytterligare för tiden före den 1 januari 1922 cirka 868,000 kronor, för år 1922 cirka 153,000 kronor och för första halvåret 1923 cirka 77,000 kronor eller sålunda ett retroaktivt engångsbelopp av omkring 1,100,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Lika med reservanternas anser jag det belopp, som, vid bifall till ämbetsverkens förslag, skulle å 1923—1924 års budget för nu ifrågavarande ändamål begäras av riksdagen, i runt tal 1,250,000 kronor, så stort, att med hänsyn till det statsfinansiella läget allvarliga betänkligheter måste hysas mot att giva förslaget retroaktiv tillämpning. Då härtill kommer, att jämväl ur andra synpunkter lämpligheten av att utgiva stora engångsersättningar lär kunna ifrågasättas och i allt fall den årliga hjälp, som enligt författningsförslaget för framtiden skulle tillkomma de ersättningsberättigade, måste anses tillmätt efter för dem rätt så fördelaktiga grunder, anser jag det motiverat att bestämma den tidpunkt, från vilken ersättningarna skola beräknas, till den 1 juli 1923.

Hos riksdagen lärer alltså å riksstaten för budgetåret 1923—1924 böra för nu ifrågavarande ändamål såsom förslagsanslag äskas ett belopp av 150,000 kronor.

Innan jag lämnar nu föreliggande ärende, ber jag till sist att få nämna, att i försäkringsrådets författningsförslag jämväl intagits ett efter mönster av 23 § olycksfallsförsäkringslagen avfattat stadgande angående rätt för rådet och riks försäkringsanstalten att, till vidare utredning i mål rörande tillämpning av någon i förordningen given bestämmelse, låta vid domstol avhöra vittnen eller sakkunniga. Då det emellertid synes mig kunna ifrågasättas, huruvida ett stadgande av den utav rådet ifrågasatta innebörden bör meddelas annorledes än i form av sådan lag, som i 87 § regeringsformen avses, har jag ansett, att stadgandet i fråga bör utgå. Jag har funnit mig så mycket hellre kunna föreslå bestämmelsens uteslutande, som anledning synes mig föreligga att antaga, att myndigheterna även utan anlitande av domstol utan svårighet skola kunna komma till rätta med ifrågavarande ersättningsärenden. Jag tillåter mig för övrigt erinra, att i det vida mera omfattande ersättningsförfarande, som stod i samband med tobaksmonopolets införande i riket, någon motsvarighet till vad av försäkringsrådet här föreslagits icke förekom.»

Föredragande departementschefen uppläser härefter ett i enlighet med förestående anförande avfattat förslag till förordning angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av förhållandena under 1914—1919 års världskrig, (Bilaga A) samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att
dels antaga ovannämnda av honom upplästa förslag till förordning,
dels ock, vid bifall härtill, för beredande av sådan ersättning, som i berörda författningsförslag avses, å riksstaten för budgetåret 1923—1924 under elfte huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 150,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet skall till riksdagen avlätas av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Olof Edström.

Bilaga A.

Förslag
till
Förordning

angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Svensk medborgare, som skadats till följd av olycksfall, förorsakat av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, så ock, om olycksfallet medfört döden, hans efterlevande äro, där olycksfallet inträffat i arbete för statens räkning eller eljest å svenskt fartyg eller för oskadliggörande inom svenskt område av mina eller annat krigsredskap, berättigade till ersättning enligt de i denna förordning stadgade grunder.

Ersättning, som här avses, bestrides av statsmedel samt bestämmes och utgives av riksförsäkringsanstalten.

2 §.

1 mom. Har olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, för den skadade medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, skall till honom i ersättning utgivas årlig livränta under tiden i förra fallet å ett belopp av 1,600 kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen, jämte sådan behandling, som för höjande av arbetsförmågan må erfordras; dock att ersättning ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel. Såsom ersättning anses jämväl kostnad för läkarbetyg, som må erfordras för bedömande av förlust eller nedsättning av arbetsförmågan. På därom av den skadade gjord ansökan må försäkringsrådet, där synnerliga skäl äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller del därav skall till den skadade utgivas ett kapital för en gång till belopp, motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde efter de för riksförsäkringsanstalten enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete gällande beräkningsgrunder.

2 mom. Har olycksfallet medfört den skadades död, skall i ersättning utgivas:

a) till änka eller änklings, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp av 600 kronor,

b) till varje den avlidnes minderåriga barn, evad det fötts inom eller utom äktenskapet, eller adoptivbarn, som adopterats före olycksfallet, en livränta, till dess barnet uppnått sexton års ålder, å ett årligt belopp av 400 kronor, samt

c) till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende och annan till livränta berättigad ej finnes, en livränta å ett årligt belopp av 600 kronor,

dock att, där livräntor till under a) och b) angivna efterlevande skulle för år räknat överstiga 1,600 kronor, de skola, i förhållande till vad på envar livräntetagare belöper, nedsättas till nämnda belopp, så länge anledning till dylik nedsättning fortfar.

Till änka eller änklings, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång av 1,800 kronor.

3 mom. Riksförsäkringsanstalten äger under viss tid i stället för livränta eller del därav bereda livräntetagare, som är hemfallen åt dryckenskap, ersättning i naturaförmåner samt åt livräntetagare, som därtill samtycker, bereda uppehälle å ålderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

3 §.

Vid bedömandet i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder och kön. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

4 §.

Där någon, som äger rätt till livränta enligt denna förordning, på grund av annan författning eller på grund av utfästelse, som av staten eller, om arbetet utförts för enskild arbetsgivares räkning, av arbets-

givaren gjorts före olycksfallet, är berättigad att till följd av detsamma erhålla understöd, såsom avlöning, pension, livränta eller annat underhåll, så ock där sådant understöd särskilt beviljats av statsmedel eller, i andra fall än här ovan avses, utgår från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring, skall från livräntan avdragas vad i anledning av olycksfallet sålunda utgives för tid, under vilken livräntan utgår. I fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring må dock sådant avdrag endast ske, om staten eller arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot bidraget. Beredas genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, skall avdraget för dessa förmåner beräknas efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Har understöd, som ovan sägs, utgivits med ett kapital för en gång, skall från livräntan avdragas ett belopp, vars kapitalvärde enligt de i 2 § 1 mom. omnämnda beräkningsgrunder motsvarar det utgivna kapitalet minskat med beloppet av begravningshjälp, som eljest skulle hava utgivits.

Vad sålunda stadgats om avdrag för understöd skall i tillämpliga delar gälla även beträffande av utländsk makt beviljad dylik förmån.

5 §.

Inträder, sedan livränta till den skadade blivit bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för livräntans bestämmande, må jämkning i livräntan äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse livränta, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats, före dagen för beslutet.

6 §.

Livränta utbetalas för varje månad, räknat från den dag rätten till livränta inträtt, å månadens första dag, utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livräntan upphört eller livräntan minskats. Livränta må ock, med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet, utbetalas för längre betalningsterminer. På en gång utgående kapitalbelopp utbetalas så fort ske kan. Uppkommer vid bestämmande av belopp, som sålunda skall utbetalas, bråktal av ören, utföres beloppet med närmast högre antal ören.

Har ersättningsbelopp ej lyftats före utgången av året näst efter det, under vilket detsamma förfallit till betalning, är rätten till beloppets utfående förverkad.

7 §.

Har någon under resa eller eljest blivit borta, samt har all under rättelse om honom upphört, och kan skäligen antagas, att han omkommit till följd av olycksfall, som i denna förordning avses, äger anhörig, som i 2 § omförmäles, uppbara livränta efter de i nämnda paragraf angående livräntor till efterlevande stadgade grunder.

Riksförsäkringsanstalten är berättigad att av sådan anhörig, såsom villkor för utbetalning av livränta, fordra förklaring på heder och samvete, att han saknar varje underrättelse om den bortablivne. I fråga om omyndig må sådan förklaring infor dras från förmyndaren.

Rätten till livränta upphör, därest den bortablivne finnes vara vid liv eller hava avlidit av annan orsak än sådant olycksfall, som i denna förordning avses.

8 §.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efter rättelse.

9 §.

Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, medgiva, att ersättning, som i denna förordning avses, må utgivas till medborgare i annat land. För dylikt fall må, efter omständigheterna, ersättningen kunna bestämmas till lägre belopp än enligt bestämmelserna i 2 §.

10 §.

Rätt till ersättning enligt denna förordning kan icke överlätas och må förty ej för gäld tagas i mät.

11 §.

De närmare föreskrifter, som utöver vad denna förordning innehåller finnas erforderliga för förordningens tillämpning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten.

12 §.

Över beslut av riksförsäkringsanstalten rörande ersättning eller eljest rörande tillämpning av någon i denna förordning given bestämmelse må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Försäkringsrådets beslut meddelas kostnadsfritt.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

13 §.

Ersättning enligt denna förordning utgives ej för tid före den 1 juli 1923.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1923.